

ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ, ЯК НАПРЯМ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТА БЕЗПЕКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

У статті розглянуто зв'язок економічної безпеки сільськогосподарських підприємств з екологічною безпекою. Досліджено основні складові економічної безпеки. Розглянуто аспекти екологізації економіки у світі. Встановлено зв'язок динаміки урожайності сільськогосподарських культур з природними катаклізмами, та пряма залежність економічної безпеки сільськогосподарських підприємств від природних факторів.

Дано визначення «еколого-економічної безпеки» на рівні сільськогосподарського підприємства. Сформовано комплекс заходів, щодо вирішення завдань еколого-економічної безпеки сільськогосподарських підприємств

Виявлено необхідність ефективного землекористування у довгостроковій перспективі.

Ключові слова: економічна безпека, екологічна безпека, сільськогосподарські підприємства, конкурентоспроможність, екологізація економіки.

Постановка проблеми. Процеси євроінтеграції України в останні роки постають одним із найважливіших завдань країни на міжнародній арені. Цей шлях був обраний країною багато років тому, та остаточно затвердився після становлення України, як асоційованого члену ЄС. Але нові перспективи розвитку ставлять нові проблеми перед країною – чи можуть окремі сектори економіки та підприємства, якими вони представлені, конкурувати на рівні країн Європейського союзу, та чи йдуть виробники України у «ногу з часом». Агропромисловий комплекс – один з найбільших секторів економіки України. Підвищення його ефективності та збалансованого (сталого) розвитку є однією із важливих складових економічної і продовольчої безпеки держави. Для підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств України потрібно визначити основні складові їх економічної безпеки, віднайти нові стратегічні напрямки розвитку галузі, з врахуванням умов євроінтеграції, та підтримати більшість розвинених держави, щодо переходу на так звану «зелену економіку». Забезпечення економічної безпеки та конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств України у довгостроковій перспективі стає неможливим без поєднання економічного розвитку з врахуванням екологічного фактору.

Аналіз останніх публікацій. Наприкінці ХХ століття у всьому світі почали реєструвати погіршення стану навколишнього природного середовища, у тому числі і підвищення температури, опустелювання та зменшення біорізноманіття. Для розв'язання цих проблем у Ріо-де-Жанейро під час проведення Конференції ООН з навколишнього середовища і розвитку було прийнято три глобальні конвенції: Рамкову конвенцію про зміну клімату (РКЗК), Конвенцію про боротьбу з опустелюванням (КБО) і Конвенцію про біологічне різноманіття (КБР). Україна стала

стороною всіх трьох конвенцій та, відповідно, взяла на себе зобов'язання з виконання їх положень [1].

У 1987 році в доповіді «Наше спільне майбутнє» Міжнародна комісія з навколишнього середовища і розвитку (МКНСР) під головуванням экс-прем'єра Норвегії Г.Х. Брундланд приділила основну увагу необхідності «сталого розвитку», як розвитку, що забезпечує потреби нинішнього покоління (без завдання шкоди майбутньому поколінню) задовольнити свої власні потреби. Це формулювання поняття «сталий розвиток» зараз широко використовується як базове в багатьох країнах [2]. Отже, процес «сталого розвитку» конкурентоспроможної економіки у довгостроковій перспективі починають розглядати з позиції врахування екологічної безпеки. Екологічна безпека, як відмічають Т.В. Полозова та М.Ю. Журавель, характеризується здатністю підприємства здійснювати виробничо-господарську діяльність відповідно до національних та світових екологічних норм [3]. З їх точки зору відповідні підрозділи підприємства мають забезпечувати безперервний контроль за дотриманням національних та міжнародних норм мінімально допустимого вмісту шкідливих речовин, що потрапляють у навколишнє середовище, та контроль за дотриманням екологічних параметрів продукції, що виготовляється на підприємстві.

Як зазначає В.Г. Поліщук результати численних дискусій призвели до того, що екологічна безпека була включена в концепцію національної безпеки США. При цьому основними аргументами були:

- глобальна екологічна криза, пов'язана зі зростанням навантажень на життєзабезпечувальні системи та відтворювальні природні ресурси планети, з деградацією довкілля та підривом стійкості біосфери, є такою ж серйозною загрозою, як і традиційні загрози воєнного характеру;

- екологічна криза загрожує не тільки гідному існуванню людини, але і самому життю;

- для держави екологічна криза пов'язана зі скороченням свободи політичного вибору, яка обумовлена транскордонним характером екологічних проблем;

- загострення екологічної ситуації у різних регіонах світу стає причиною соціальної та політичної нестабільності, міждержавних протиріч та насильницьких конфліктів [4]. Екологізація економіки - це узгодження способу господарювання (виробництва і споживання матеріальних благ та послуг) із законами природи. Її кінцева мета – реформування економічної системи у відповідності з екологічним імперативом. «...Якщо ми дійсно хочемо досягти сталого розвитку, як передбачено «Порядком денним на XXI століття», то мусимо відмовитись від тих постулатів економічної теорії, згідно за якими екологічні наслідки виробничої діяльності вважаються екстернальними, а також від способу господарювання, який панував у ХХ столітті та у попередні епохи розвитку цивілізації. Екологічний імператив повинен стати одним з найважливіших об'єктів дослідження в економічній теорії, внутрішньою складовою предмета і методу цієї галузі науки...» [5]. Сьогодні вже ні у кого не викликає сумніву те, що подальший розвиток екологізації економіки повинен здійснюватися з урахуванням соціальних і природних законів. Правильно розуміти

закони, що керують розвитком господарства, можна за допомогою природно-історичної концепції. Тільки коли ми знаємо, як розвивалося те або інше явище або об'єкт, можна зрозуміти і науково пояснити сучасність і побудувати прогноз майбутнього.

Теоретичною основою екологізації економіки служить вчення В.І. Вернадського про перехід біосфери в ноосферу, воно визначає стратегію майбутнього розвитку планети і суспільства. Альтернативи тут немає. Людству необхідно усвідомити глобальну відповідальність перед майбутнім, воно нині зіткнулося зі складними екологічними проблемами, що не мають державних кордонів.

У сучасних умовах перед людством постала складна і відповідальна проблема – перебороти, зупинити глобальну системну кризу, що охопила соціально-економічні, демографічні та екологічні сфери. Вчені наголошують, що людство наближається до критичної межі, настання якої не можна допустити, оскільки це може спричинити загибель як природи, так і людини [6].

Невирішені частини проблеми. Вченими-економістами та міжнародними організаціями зроблено значний вклад у реформуванні економічної системи, дослідженні та розвитку екологізації економіки, як основного фактору забезпечення сталого розвитку у довгостроковій перспективі. Але на рівні окремих країн, зокрема України, окремі аспекти еколого-економічної безпеки сільськогосподарських підприємств залишаються на низькому рівні. Це ставить за необхідне досліджувати це питання, та знаходити визначення комплексного поняття еколого-економічної безпеки сільськогосподарських підприємств, шляхи її підвищення та впровадження у сільськогосподарських підприємствах. Також, за роки незалежності в Україні сформована досить розгалужена нормативно-правова база, щодо використання та охорони природних ресурсів. Водночас, залишається відкритим питання розробки нормативів оптимального співвідношення земельних угідь, які встановлюються для запобігання надмірному антропогенному впливу на них, у тому числі надмірній розораності сільськогосподарських угідь.

Мета статті. Пошук стратегічних факторів впливу на економічну безпеку сільськогосподарських підприємств. Визначення поняття «еколого-економічної безпеки» сільськогосподарського підприємства на основі аналізу матеріалів. Розроблення комплексу заходів, щодо вирішення завдань еколого-економічної безпеки сільськогосподарських підприємств.

Результати дослідження. В Європейському Союзі термін «економічна безпека» у світовій економічній системі відзначає важливість європейської інтеграції в конкурентному процесі глобалізації світової економіки. Найбільшою офіційною організацією, що займається комплексними питаннями, у тому числі економічної безпеки в Європі є організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ). Вона об'єднує 57 країн, які розташовані у Європі, центральній Азії та Північній Америці.

Розглянемо, що є економічною безпекою для сільськогосподарських підприємств. З першого погляду, це є отримання сталого рівня прибутковості та незмінна конкурентоспроможність підприємств. Але сталий стан аграрного сектору економіки не є можливим, у зв'язку з низкою факторів. З точки зору ефективності вирощування

сільськогосподарських культур, важливим показником, що має забезпечити безпеку підприємства, є урожайність. Розглянемо динаміку урожайності зернових та зернобобових культур в Харківській області за 1951-2017 роки (Рис.1).

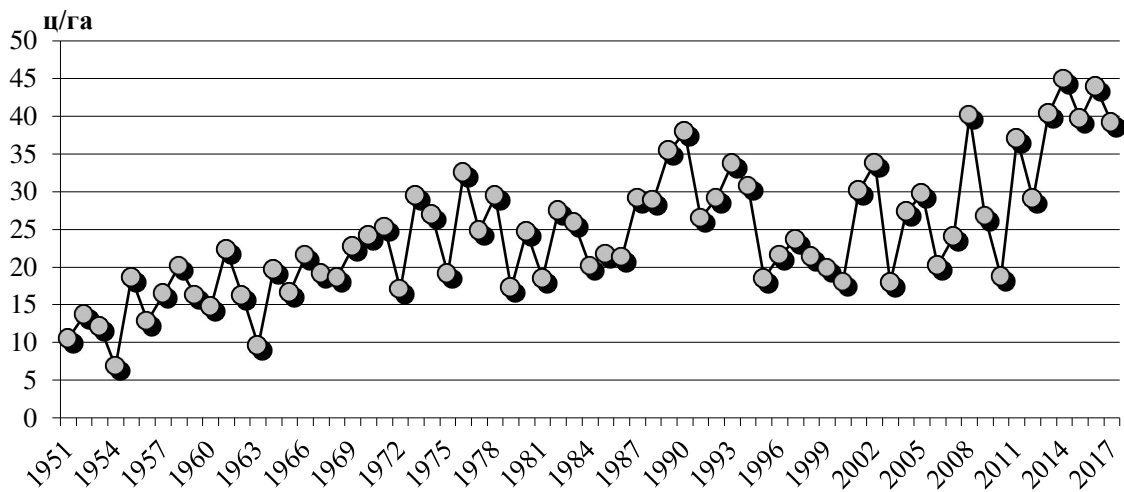

Рис. 1. Динаміка урожайності зернових та зернобобових в Харківській області у 1951-2017 рр.

Джерело: складено автором за даними [7 с. 134-136].

Виділені несприятливі роки, коли урожайність суттєво зменшувалась порівняно з попередніми періодами. Це наступні роки: 1954, 1963, 1972, 1975, 1979, 1984, 1991, 1995, 2003, 2006, 2010. В даному випадку чітка періодичність відсутня, однак несприятливі роки з періодом від 3 до 9 роки з'являються. Вони несуть реальні загрози фінансовій стійкості виробників. Причини їх в першу чергу пов'язують з природним чинником [7]. Підвищення та зниження урожайності у сільськогосподарському виробництві, один з основних факторів з якими пов'язані загрози економічній безпеці сільськогосподарського підприємства.

Результат діяльності сільськогосподарського виробництва неминуче визначається природними циклами, насамперед природно-кліматичними. В даному випадку можна згадати посушливий 2003 рік [8]. Характеризуючи стан землеробства в Україні, автори даної доповіді наголошують на його незадовільному економічному стані, обумовленому сукупністю наступних чинників: виснаження ґрунтів, повсюдне порушення сівозмін або повна їх відсутність, незадовільне матеріально-технічне забезпечення сільгоспвиробників, занепад меліорації, безвідповідальність на всіх владних і господарських рівнях за ефективне використання земель, деформована система управління сільськогосподарським виробництвом, тому він прогнозує, що екстремальні умови, природні і рукотворні, будуть посилюватися, а 2003 рік у цьому плані може бути не останнім [8].

Звідси, для забезпечення конкурентоспроможності та безпеки сільськогосподарських підприємств України, постає необхідність екологізації економіки.

Орієнтація світу відносно переходу на так звану «зелену економіку» закладено в 1998, 2012 рр. і підтверджені державами багатьох країн в деклараціях Міжнародних конференцій ООН, присвячених сталому розвитку світової економіки в тісному зв'язку і взаємодії з екологією. Модель екологізації світової економіки є втіленням ноосферних ідей великого вченого-натураліста 20-го століття В.І. Вернадського. Дійсно, з кінця 20-го століття світова економіка вступила в тривалий період радикальних змін, глобальних криз і епохальних інновацій [9]. Нині людство зіткнулося зі складними екологічними і економічними проблемами, які вимагають системного вирішення і мають глобальний характер.

Сільське господарство при цьому фактично опинилось на передовому рубежі цих проблем. Це пов'язано в першу чергу з тим, що виробництво в даній галузі ведеться безпосередньо в прямій взаємодії з природою. Відтак, земля та водні ресурси використовуються безпосередньо як обов'язкові фактори виробництва. Виходячи з цього, проблеми екологізації землекористування в сільському господарстві в сучасних умовах є одними з найбільш важливих.

Орієнтація більшості сільськогосподарських підприємств на швидкий результат та на отримання прибутків у певному виробничому циклі часто дає негативні результати у довгостроковій перспективі. Це виникає внаслідок виснаження головного засобу сільськогосподарського виробництва – землі.

Земельні ресурси можуть відтворюватись і зберігатись у постійній кількості, але їх кількість обмежена. Їх якісний склад залежить від природних процесів, щорічного споживання та відтворення.

Завдяки тісного зв'язку і взаємодії екологічних і економічних чинників сільськогосподарського виробництва, їх визначають як еколого-економічна система (ЕЕС): глобальна та регіональна. Перша – це екологічно орієнтована соціально - економічна формація із сталим розвитком у просторі й часі, для конкретного регіону, АПК, або підприємства ЕЕС – обмежена певною територією частина техносфери, в якій природні, соціальні і виробничі структури і процеси пов'язані взаємо підтримуваними потоками речовин, енергії та інформації [10]. Виходячи з цього, еколого-економічні чинники – це чинники, які впливають на інтеграцію економіки і природи, як взаємозалежне і взаємозумовлене функціонування суспільного виробництва і протікання природних процесів [11]. Як вважає П.І. Коренюк, системний економічний аналіз негативних еколого-економічних ефектів процесу відтворення продуктивних сил агропродовольчого комплексу об'єктивно зумовлює зосередження уваги на таких питаннях [12]:

- необхідність не розрізненого, а комплексного дослідження дії нищівних чинників на людину;
- потреба в запровадженні системи кількісного вияву ступеня шкідливих та небезпечних чинників впливу забруднення природного середовища на здоров'я людей, встановлення інтегрального вимірника здоров'я в системі еколого-економічних розрахунків ефективності діяльності суспільства;
- класифікація джерел забруднення аграрного природного середовища за масштабами збитків, яка завдається повітряному і водному басейнам, а також за

ступенем впливу на руйнування ґрунтового покриву і зменшення продуктивної активності ґрунту, його агроекологічної цінності.

В сільському господарстві проблеми екології мають свої особливості пов'язані в першу чергу з використанням землі в якості головного засобу виробництва. Відповідно, найбільш гострі екологічні проблеми пов'язані саме з питаннями землекористування. Так чи інакше, це проблеми національної безпеки нашої держави, її стратегічних інтересів всього суспільства.

Екологізація економіки ведення сільськогосподарського виробництва ставить одним з головних завдань - організація ефективного землекористування у довгостроковій перспективі. Це включає комплексну систему заходів і забезпечує вирішення правових, соціально-економічних, технологічних, організаційно-територіальних і екологічних завдань у системі земельних відносин має складатись із наступних заходів:

- впровадження нормативів і стандартів екологічно безпечного сільськогосподарського землекористування державою;
- раціональне використання і захист ґрунтів, збереження та підвищення їхньої родючості сільгоспвиробниками;
- нормування зрошувальної води, добрив та засобів захисту рослин, що має враховувати біологічні потреби рослин та не порушувати екологічну рівновагу;
- застосування науково-обґрунтованих сівозмін;
- обробіток ґрунту з врахуванням збереження якості земель;
- впровадження досягнень НТП, альтернативних ресурсозберігаючих і безпечних технологій у системі землеробства;
- впровадження у практику страхування земель від зниження їх якісного стану за форс-мажорних обставин;
- мотивація сільгоспвиробників до збереження земельних ресурсів;
- аудит сільськогосподарського землекористування.

Екологічність та економічність є найважливішими показниками господарської діяльності агропромислових комплексів. Забезпечення еколого-економічної безпеки аграрних підприємств у довгостроковій перспективі вимагає від сільгоспвиробників дбайливого землекористування із збереженням якості та родючості ґрунтів та підтримки з боку держави.

Виходячи з проведеного аналізу, маємо визначення «еколого-економічної безпеки» на рівні сільськогосподарського підприємства, як ведення діяльності, при якому забезпечується стратегічна підтримка конкурентоспроможності підприємства та, водночас, з забезпеченням стану використання природних ресурсів на рівні, який непогіршує їх природних властивостей.

Наші подальші дослідження даної тематики будуть спрямовані на пошук ризиків та загроз недоотримання прибутку у сільськогосподарських підприємствах у довгостроковій перспективі, на збір інформації про динаміку внесених мінеральних та органічних добрив в Україні, на аналіз структури землекористування в сільському господарстві.

Висновки. Екологізація економіки - це узгодження способу господарювання (виробництва і споживання матеріальних благ та послуг) із законами природи. Її кінцева мета – реформування економічної системи у відповідності з екологічним імперативом. Екологічність та економічність є найважливішими показниками господарської діяльності агропромислових комплексів. Забезпечення еколого-економічної безпеки аграрних підприємств у довгостроковій перспективі вимагає від сільгоспвиробників дбайливого землекористування із збереженням якості та родючості ґрунтів та підтримки з боку держави.

Поняття «Еколого-економічної безпеки» в переважній більшості трактується на макрорівні. Вважаємо необхідним доповнити його визначенням на рівні сільськогосподарського підприємства в наступній редакції: ведення діяльності, при якому забезпечується стратегічна підтримка конкурентоспроможності підприємства та, водночас, з забезпеченням стану використання природних ресурсів на рівні, який непогіршує їх природних властивостей.

З нашої точки зору вирішення екологічних проблем можливо лише на підставі поєднання державного регулювання та економічного механізму екологізації виробництва.

Література.

1. Природоохоронні конвенції Ріо: реалізація їх положень у сільськогосподарській політиці України / О.Г. Тараріко, О.С. Дем'янюк, Т.Л. Кучма, Т.В. Ільєнко // Агроекологічний журнал. – 2016. - №4 – С.7-16.
2. Білорус О.Г. Глобальна перспектива і сталий розвиток: (Системні маркетинг. досл.) / О.Г. Білорус, Ю.М. Мацейко. – К.: МАУП, 2005. – 492 с. с. 149
3. Полозова Т.В. Організаційне забезпечення складових економічної безпеки підприємства [Текст] / Т.В. Полозова, М.Ю. Журавель // Економіка: проблеми теорії та практики: збірник наукових праць. – Вип. 257: В 7 т. – Т. III. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2009. – С. 613-619.
4. Поліщук В.Г. Понятійно-категоріальний апарат політики стимулювання сталого розвитку регіону / В.Г. Поліщук // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 11. – С. 168–173.
5. Туниця Ю.Ю. Екологізація економіки: теоретико-методологічний аспект/ Ю.Ю. Туниця, Е.П. Семенюк, Т.Ю. Туниця// Економічна теорія. -2011.-№2.-С.5-15.
6. Корнійчук Л. Теоретичні основи реалізації концепції сталого розвитку/Л. Корнійчук// Економіка України. -2010. -№2.- с. 72-83.
7. Шиян Д.В. Циклічність розвитку сільськогосподарського виробництва: деякі питання історії формування теорії та її прикладні аспекти / Шиян Д.В. // Вісник ХНАУ(сер. «Економіка АПК і природокористування»). – 2002 - №8. - С. 134-136.
8. Науково-практичні підходи до ведення сільського господарства за екстремальних погодних умов // Матеріали позачергової сесії Загальних зборів УААН 15.07.2003р. м. Київ. –К.: Аграрна наука. – 2003. – 144с.
9. Вернадский В.И. Научная мысль как планетное явление /В.И. Вернадский. - М.: Наука. - 1991.- 355 с. с.9
10. Бакай С.С. Інтенсивне насінництво зернових культур / Бакай С. С. – К. : Урожай, 1992. – 184 с.
11. Корчинська О.А. Родючість ґрунтів: соціально-економічна та екологічна сутність / Корчинська О.А. – К. : ННЦ ІАЕ, 2008. – 238 с. Про охорону земель : Закон України від 19.06.2003 р. № 962–IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/962-15>

12. Коренюк П. І. Еколого-економічна ефективність відтворювальної системи продовольчого комплексу: теорія, методологія, практика : [монографія]. - Дніпропетровськ: ДДФА, 2005. — 355 с. с.135

References.

1. Prirodohoronni konventsii Rlo: reallzatsiya Yih polozhen u sllskogospodarskly polittsi ukrayini / O.G. Tarariko, O.S. Dem'yanyuk, T.L. Kuchma, T.V. Il'enko // Agroekologichniy zhurnal. – 2016.-№4 – p.7-16.
2. Bllorus O.G. Globalna perspektiva l stalii rozvitok: (Sistemni marketol. dosl.) / O.G. Bllorus, Yu.M. Matseyko. – K.: MAUP, 2005. – 492 p. p. 149
3. Polozova T.V. Organlzatslyne zabezpechennya skladovih ekonomlchnoYi bezpeki pldpriEmstva [Tekst] / T.V. Polozova, M.Yu. Zhuravel // Ekonomlka: problemi teoriYi ta praktiki: zblrnik naukovih prats. – Vip. 257: V 7 t. – T. III. – Dnlpropetrovsk: DNU, 2009. – p. 613-619.
4. Pollschuk V.G. Ponyatlyno-kategorlalniy aparat polttiki stimulyuvannya stalogo rozvitku regionu / V.G. Pollschuk // Aktualni problemi ekonomlki. – 2009. – № 11. – p. 168–173.
5. Tunitsya Yu.Yu. Ekologlzatslyna ekonomlki: teoretiko-metodologlchniy aspekt/ Yu.Yu. Tunitsya, E.P. Semenyuk, T.Yu. Tunitsya// Ekonomlchna teoriya. -2011.-№2.-p.5-15.
6. Kornlychuk L. Teoretichni osnovi reallzatslyi kontseptslyi stalogo rozvitku/L. Kornlychuk // Ekonomlka Ukrayini. -2010. -№2.- p. 72-83.
7. Shiyan D.V. Tsiklchnlst rozvitku sllskogospodarskogo virobnitstva: deyaki pitannya lstorlyi formuvannya teoriYi ta Yiyi prikladni aspekti / Shiyan D.V. // Vlsnik HNAU(ser. «Ekonomlka APK l priroдокористuvannya»). – 2002 - №8. - p. 134-136.
8. Naukovo-praktichni pldhodi do vedennya sllskogo gospodarstva za ekstremalnih pogodnih umov // Materlali pozachergovoYi seslyi Zagalnih zborlv UAAN 15.07.2003r. m. KiYiv. –K.: Agrarna nauka. – 2003. – 144p.
9. Vernadskiy V.I. Nauchnaya myisl kak planetnoe yavlenie /V.I. Vernadskiy. - M.: Nauka. - 1991.- 355 p. p.9
10. Bakay S.S. Intensivne naslinitstvo zernovih kultur / Bakay S. S. – K. : Urozhay, 1992. – 184 p.
11. Korchinska O.A. Rodyuchlst Gruntlv: sotslalno-ekonomlchna ta ekologlchna sutnlst / Korchinska O.A. – K. : NNTs IAE, 2008. – 238 p. Pro ohoronu zemel: Zakon Ukrayini vld 19.06.2003 r. № 962–IV [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/962-15>
12. Korenyuk P. І. Еколого-економічна ефективність відтворювальної системи продовольчого комплексу: теорія, методологія, практика : [монографія]. - Дніпропетровськ: ДДФА, 2005. — 355 p. p.135

Дарья Малюкина, соискатель
ХНАУ им. В.В. Докучаева

ЭКОЛОГИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ, КАК НАПРАВЛЕНИЕ ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ И БЕЗОПАСНОСТИ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ УКРАИНЫ В УСЛОВИЯХ ЕВРОИНТЕГРАЦИИ

В статье рассмотрена связь экономической безопасности сельскохозяйственных предприятий с экологической безопасностью. Исследованы основные составляющие экономической безопасности. Рассмотрены аспекты экологизации экономики в мире. Установлена связь динамики урожайности сельскохозяйственных культур с природными катаклизмами, и прямая зависимость экономической безопасности сельскохозяйственных предприятий от природных факторов.

Дано определение «эколого-экономической безопасности» на уровне сельскохозяйственного предприятия. Сформирован комплекс мероприятий по решению задач эколого-экономической безопасности сельскохозяйственных предприятий

Выявлена необходимость эффективного землепользования в долгосрочной перспективе.

Ключевые слова: экономическая безопасность, экологическая безопасность, сельскохозяйственные предприятия, конкурентоспособность, экологизация экономики.

Dariia Maliukina, Ph.D Student

Kharkov National Agricultural University named after V.V. Dokuchaeva

ECOLOGIZATION OF THE ECONOMY, AS A DIRECTION OF INCREASING THE COMPETITIVENESS AND SAFETY OF AGRICULTURAL ENTERPRISES OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF EUROINTEGRATION

Agricultural sector is one of the largest sectors of Ukraine. Improving its efficiency and balanced development is one of the important components of economic and food security of the state. The problem of securing economic security of agricultural enterprises is one of the most significant in the minds of the modern world.

Technological peculiarities of the enterprises of the agro-industrial complex consist in the fact that the land is included in the production as a means of production. Agriculture is inevitably determined by natural cycles. First of all, it should be noted its connection with the natural and climatic conditions. The economic security of agrarian enterprises is considered by the majority of scholars, taking into account the impact on it of only economic facts. But the achievement of economic security of agricultural enterprises in the long-term perspective is possible only if environmental safety is achieved.

The link between the economic security of agricultural enterprises and environmental safety was discussed in the article. The main components of the economic security of agricultural enterprises were studied by the authors of this article.

The aspects of ecologizing the economy in the world were considered. The theoretical basis of ecologization of the economy is the teaching of V.I. Vernadsky. His theory of the transition of the biosphere to the noosphere, it defines a strategy for the future development of the planet and society and its individual elements.

The relationship between crop yield dynamics and natural cataclysms was established. Direct dependence of economic safety of agricultural enterprises on natural factors was established.

The targeting of most agricultural enterprises for a quick result and for profits in a certain production cycle gives negative results in the long run. This is due to the depletion of the main means of agricultural production - land. Land resources can be reproduced and stored in constant quantities. But the amount of land resources is limited.

The definition of "ecological and economic security" at the level of an agricultural enterprise was given by the authors of this article. A set of measures was developed to address the tasks of environmental and economic security of agricultural enterprises.

The need for effective land use in the long term was identified. From this follows, solving ecological problems is possible only on the basis of a combination of state regulation and the economic mechanism of environmental production.

There is a need for the introduction of a system of quantitative indication of the degree of harmful and dangerous factors of the impact of pollution of the environment. Necessary measures to prevent the destruction of soil cover and reduce the productive activity of the soil, its agroecological value. These are problems that arise not only at the level of individual enterprises, but also at the level of national security of our state, but also its strategic interests.

Increasing the economic stability and competitiveness of agricultural enterprises is possible only if optimization of the structure of production and restoration of soil fertility.

Key words: economic security, ecological safety, agricultural enterprises, competitiveness, ecologization of the economy.